

„Dva roky existencie zákona o whistleblowers. Čo ukázala jeho aplikačná prax?“

(zhrnutie diskusie)

Diskutujúci:

- **Michal Cenker** zo Slovenského národného strediska pre ľudské práva,
- **Barbora Tholtová** z Transparency International Slovensko,
- **Marianna Leontiev** z Nadácie Zastavme korupciu,
- **Iveta Ferčíková** z ÚSV ROS.

Moderátor:

- **Jakub Varíni** z Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave

Miesto:

- Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave, Mlynské Luhy 4, Bratislava

- Zákonom o whistleblowers nazývame Zákon č. 307/2014 Z.z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (SNSLP) je zo zákona poverené pravidelne vyhodnocovať a zverejňovať informácie, týkajúci sa oznamovania protispoločenskej činnosti a poskytovania ochrany podľa tohto zákona. Všetky informácie sprístupňuje prostredníctvom svojho [webového portálu](#).
- Nadácia Zastavme korupciu (ďalej len „NZK“) poskytuje právnu a sociálnu podporu pre whistleblowerov. Nahlasovanie protispoločenskej činnosti negatívne vplyva na psychický a fyzický stav oznamovateľa, preto si práca s oznamovateľmi vyžaduje komplexný a citlivý prístup.
- Transparency International Slovensko (ďalej len „TIS“) analyzuje legislatívu, aplikačnú prax zákona a vytvorila i návody ako nahlasovať protispoločenskú činnosť. [Návod je dostupný na tomto mieste](#).
- ÚSV ROS sa v téme angažoval ešte v roku 2012, keď v rámci Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie 2012-2013 (ďalej len „AP OGP“) inicioval vznik zákona o whistleblowers. V AP OGP 2017-2019 sa v spolupráci s SNSLP zaviazal k systematickému zvyšovaniu povedomia v tejto oblasti a navrhovaniu prípadných legislatívnych zmien právnej úpravy.
- Zúčastnení sa zhodli na tom, že stále prevláda nízke povedomie o tejto právnej úprave, tak na strane zamestnancov ako aj zamestnávateľov.
- Vďaka analyzovaniu aplikačnej praxe (napr. aj metódou „mystery shopping“) identifikovala TIS niekoľko slabých stránok implementácie. Na základe výsledkov analýzy posilnili Inšpektoráty práce ľudské zdroje na riešenie podnetov. Analýza TIS [„Oznamovateľov nekalých praktík chránime len na papieri“ je dostupná tu](#).
- Diskutujúci sa zhodli na tom, že miera povedomia o tejto právnej úprave je stále nízka, preto treba vyvíjať systematickú snahu o jej zvyšovanie.
- V priebehu kalendárneho roka 2016 zaevidovali príslušné inšpektoráty práce celkovo 32 oznamovateľov závažnej protispoločenskej činnosti, pričom u ôsmich z nich došlo následne k zákonnému zániku právnej ochrany. Oproti roku 2015 ide teda o nárast počtu evidovaných chránených oznamovateľov o celkovo 23 osôb.

- **Pozitíva právnej úpravy:**
 - a. Problematika upravená v jednej špecializovanej právnej úprave:**

Niektoré štáty majú nahlasovanie protispoločenskej činnosti zakotvené v niekoľkých sektorových právnych úpravách (napr. zákon o štátnych zamestnancov, obchodný zákonník, protikorupčný zákon, a pod.)
 - b. Právna úprava sa vzťahuje tak na zamestnancov verejného sektora ako aj súkromného sektora**
- **Negatíva právnej úpravy:**
 - a. Komplikované znenie právnej úpravy vzhľadom na použitý právnický jazyk
 - b. Právna úprava je obmedzená len na pracovnoprávny vzťah zamestnanca a zamestnávateľa
- Faktor, ktorý limituje ochotu nahlásiť protispoločenskú činnosť na pracovisku, je limitovaný nedôverou zamestnanca v riadnom prešetrení podnetu. S týmto faktorom treba pracovať.
- Novelizácia právneho predpisu by sa mala odohrávať v širokom participatívnom dialógu s odbornou, ale aj širokou verejnosťou. Široká verejnosť by mala byť aktívne zapojená s cieľom poznať motivačné faktory, ktoré by zvyšovali ich ochotu nahlasovať protispoločenskú činnosť.
- Spolupráca štátu a mimovládneho sektora je v rámci problematiky veľmi dôležitá.